

Skogssjöeka blev lyxyacht

Med en eka tillxad av en flykting för fiske i en småländsk skogssjö börjar historien om de berömda fritidsbåtarna i mångmiljonklassen från Storebro. Ivar Gustafsson var bruksägaren som för 60 år sen av en ren slump blev med båtbyggeri långt in i skogen.

Av Sven Lindahl, Göran Ambell (text), Hagen Hopp, Peter Törnqvist (foto), samt arkivbilder från Storebro

Lars Graner är inne på tionde säsongen med sin Storö 34:a från 1979. Modellen kom som Storö IV redan 1965 och mellan åren 1969-78 kunde den köpas med antingen trä- eller plastskrov. Lars Storö har kvar originalmotorerna, två stycken Volvo Penta TAMD 60B som ger båten en topphastighet på 28 knop. Bränsletanken rymmer 1.000 liter och båten tar 2,5 liter per distansminut. Vikt utan bränsle 8,5 ton. Fyra personer bor bekvämt, men ytterligare två får plats bra också, intygar Lars.

De finns överallt utefter våra svenska kuster och även i större insjöar, båtarna från småländska Storebro. I dag är Storebro en välkänd båttillverkare i världsklass långt utanför landets gränser, men det startade för 60 år sedan i betydligt mindre skala.

Det var för 35 år sedan som Roy Ivarsson tog över som vd för Storebro Bruks AB och brodern Lennart blev ansvarig för båttillverkningen i dotterbolaget Storebro Royal Cruiser AB.

Vi möter dem i Bruksmuseet vid bron över Stångån i det lilla bruks-samhället strax utanför Vimmerby. Bastanta dammportar stoppar upp åns flöde nedströms som förr, när myrmalmen skulle tämjäs, gav kraft

till Storebro Bruk, grundat 1728 med drottning Kristinas välsignelse.

Museet är en gammal kvarnbyggnad i flera plan, och några av produkterna från varje århundrade finns bevarade. Allehanda hushållsföremål i gjutjärn, vedspisar, svarvar, fräsar, lokomobiler, gengasaggregat – ja, gud vet allt – finns här pryddigt exponerat och ledsagat av lättfattlig historisk information. Självklart finns här också den första roddbåten och några av de tidiga campingbåtarna.

Började som springpojke

Lennarts och Roys far – Ivar Gustafsson – hade börjat som springpojke på Storebro bruk. Ivar samlade på sig kunskap, och i början på 1930-talet, mot alla förmaningar, tog han Gud

i hågen, köpte tillverkningsrätten till en svarv och startade eget tillsammans med sin bror Sigurd och sin kompis Georg. Örnmaskiner blev namnet på rörelsen, som så saktat började konkurrera med det anrika bruket. Det slutade med att Ivar 30 år senare köpte hela Storebro Bruk som då kom att bestå av två enheter som tillverkade verktygsmaskiner och ett gråjärnsgjuteri förutom båttillverkningen.

Det här är historien om hur ett av Europas främsta varv för tillverkning av fritidsbåtar kunde hamna mitt ute i de småländska myrmarkerna, nära tio mil från farbart vatten.

En vårväll år 1945, när sothönorna bildade par i Stångåns vassruggar och doften av annalkande sommar spred

sig över markerna, tog Ivar Gustafsson sin vanliga kvällspromenad. Vid en förläggning för estniska flyktingar upptäckte han några män i färd med att tillverka någonting. Det visade sig vara en så kallad "spinning", en vital detalj i en båtstäv och att killarna var estniska fiskare men också båtbyggare. Nu knåpade dom ihop en eka för att kunna fiska på den lilla sjön Gissen i skogen strax intill.

Roddbåt blev bonus

Ivar imponerades och ordnade illa kvickt en lokal där estländarna kunde bygga fler ekor. För alltid kunde man sälja dom någonstans, menade Ivar. Därmed gick startskottet för Storebro som tillverkningsort också för småbåtar!

Lennart Ivarsson vid Storebros första eka, byggd av invandrande fiskare från Estland i mitten på 40-talet. Museet vid Storebro Bruk i Småland har även en del andra av sina gamla modeller att visa upp.

Efterkrigstidens Sverige behövde verktygsmaskiner. Hela Europa skulle byggas upp, och framtidstron var stark. Bland maskintillverkarna var efterfrågan större än vad man hann producera. Men för Ivar Gustafsson gällde det att också sälja båtar, och sådana var det mindre sug efter. Men smålänningen Ivar fixade snabbt till paketet "en svarv plus en roddbåt" som automatiskt gav förtur. Och plötsligt blev en mängd företag runt om i Sverige med roddbåtar från Storebro!

Men det skulle krävas mer än svarvar för att få riktig fräs på båtförsäljningen. Visserligen imponerade det estniska hantverket, men "stuket" passade inte riktigt svenska vatten. Båtarna ansågs tungrodda och

krävde helst rorsman i aktern. Ivar insåg snabbt att något självgående med "en fläkt av svensk insjö och skärgård" måste till.

Först ut var "Skärgårdsbåten" som konstruerats av Electrolux. Företaget behövde något flytbart att montera sina Archimedes utombordsmotorer på nu när kriget var slut och man istället skulle sälja sina produkter på den civila marknaden. Storebro var en av de båtbyggare som fick uppdraget och tre olika båtar av campingtyp togs fram.

"Electroluxbåten", som den också kallades, började säljas 1947, men marknaden växte snabbt och snart var det dags att komplettera programmet med sin första egna konstruktion. Ivar Gustafsson tog kontakt med Einar ►

► Runius, framgångsrik båtkonstruktör och Gösta Berg, representant i Stockholm för Pentas marinmotorer.

Bäst lämpad att leda utvecklingen ansågs Tage Truedsson vara, båtbyggare i fjärde generationen från Kuggeboda och Ivar anställde Tage som arbetsledare i Örnmaskinens båtbyggeri. Med skickliga båtbyggare och Tage vid rodret inleddes nu ett pionjärarbete med att industrialisera båtproduktionen.

Solö-båtarna

Storebros riktiga succé blev campingbåten Solö Ruff, som presenterades 1951, tillsammans med den lite mindre Vindö. Fram till mitten av 60-talet kom de tillsammans att tillverkas i närmare 4.000 exemplar. Därmed skulle Storebro hädanefter endast tillverka båtar med inomboardsmotorer.

Samtida med den första Solön var också eksnipan "Örnen" som såldes fram till 1959 i 235 exemplar och den experimentbåt i formpressad plywood som togs fram i samarbete med Malmö Flygindustri. Den var 3,59 m lång och levererades i två halvor som sedan monterades ihop med köl hos Storebro.

Solö Ruff kompletterades 1964 med Solö Kabin som erbjöd en inbyggnad med full ståhöjd.

Solö genomgick smärre förändringar under åren, som ändrad skrovform i takt med ökade motorstyrkor. Den konkava aktern på de tidiga modellerna rätades ut för att båten inte skulle övertrimma i sjön. När Volvo revolutionerade marknaden med sitt Aquamatic-drev hamnade den i den nya Solö Aqua.

Storö-båtarna

År 1956 presenterades den större "Svanö" och systerbåten "Bergö", den senare med lite större fribord och bättre utrymme. De två modellerna byggdes fram till 1964 då de ersattes av den täckta Solö Kabin.

Men 50-talet krävde ännu större båtar, vilket fick Storebro att 1959 visa sin första Storö I. Efter några år kompletterades den också med akterruff, men eftersom det extra kojutrymme kom att inkräkta alltför mycket på akterdäck gav man 1964 i uppdrag åt Einar Runius, som gått i legendariske CG Petterssons skola, att rita ett nytt skrov till den sedemera mycket lyckade Storö IV. Överbyggnad och inredning formgavs av den tyske designern W.H. Wilke. Den mindre motsvarigheten till Storö IV var Storö III som presenterats samma år, 1965 och saknade akterruff.

Att Storö-båtarna inte bara var vackra att titta på utan också rejäla

kvalitetsbyggen fick världen definitivt klart för sig då en Storö tre gånger under 60-talet vann det prestigefyllda internationella havsrallyt Pavillon d'Or 1964, -65 och -68. I tävlingen hösten 1968 utgjordes besättningen av Lennart Ivarsson, Tore Comstedt och flygnavigatören Helmer Hasselblad som med Storön "Caisa IV" totalsegrade i detta båtsporsens verkliga maratonlopp.

Under 18 dygn i hårt väder tillryggalade man 2.252 sjömil från Sverige till England via Kiel i Tyskland, Kristiansand i Norge, Torshamn på Färöarna, Aberdeen i Skottland, den Helder i Holland och Ostende i Belgien innan man gick i mål i Ramsgate utanför London. Caisa IV vann också specialpriset för längsta non-stop över öppet hav – sträckan Kristiansand till Torshamn, totalt 529 sjömil.

Byggde även segelbåtar

Men man byggde också segelbåtar i Storebro. Kungskryssaren var den första. 350 Kungskryssare tillverkades åren 1957 till 1965 varav mer än 300 exporterades till USA. Olle Enderlein ritade 1962 Havsörnen I, den första "egna" segelbåten. Den följdes upp med kappseglingsklassade Havsörnen II och Örnen, som båda kom 1964.

Den amerikanske segelbåtskonstruktören Dick Carter svarade för Havsörnen 40 samt Carter 43. Den sista seglaren från Storebro – av många betraktad mer som en motorseglare – var Storebro Royal 33, också den ritad av Dick Carter.

På motorbåtsidan blev det med tiden även en Storö V, men eftersom man internationellt allt oftare använde sig av långbeteckningar för att enkelt kunna identifiera en båts storlek beslöt även Storebro att följa denna trend. Efter knappt ett år blev därför Storö V istället Storö 47, som direkt avslöjar att det var en

Glada medlemmar ur Storebro-klubben, samtliga ägare till de klassiska äldre modellerna.

Tillverkningen av den första motorbåten, som byggdes i tre olika storlekar och försågs med Archimedes/Penta utombordsmotorer.

mycket stor båt. Endast tre exemplar byggdes, samtliga med flybridge. Samtidigt döptes populära Storö IV om till Storö 34.

Marknaden började efterfråga italiensk design, båtarna blev längre och bredare och inslaget av trä minskade.

Den sista båten i enbart mahogny från Storebro var Storö 43, en mindre syster till 47:an. Den sista 34:an med träskrov byggdes 1978, men redan 1969 gick gick den att få i glasfiber.

I början var Storö 34:an med plastskrov dyrare än motsvarande båt i mahogny, men ju fler plastbåtar som såldes, på bekostnad av träskroven, blev plastbåtarna istället billigare än träbåtarna i slutet av 70-talet.

Kända "kaptener"

Plastmaterialet var emellertid ingen nyhet för båttillverkarna i Storebro. Redan 1954 hade man blivit erbjuden en kurs i plastteknik från Volvo, som höll på att ta fram en sportbilskaross i samma material, Volvo P 1900.

Storebro började snart tillverka detaljer som bland annat tak i glasfiberarmerad plast. I mitten på 60-talet var dessutom Lennart Ivarsson själv över i Florida under ett års tid för

att på plats lära sig tillverka båtskrov i det nya materialet. Från 1968 började man skrovtillverkningen i plast på Solö-serien. Men tråhantverket skulle komma att leva kvar i Storebros berömda inredningsdetaljer.

Kung Karl XVI Gustaf, Charles Aznavour, ABBA-Benny och Nils Poppe är några "kaptener" på egna Storebro-båtar genom åren. När den världsberömda grekiske sångaren Demis Roussos och hela ABBA uppträdde i Storebro åntrade dom scenen i folkparken vid åkanten från Storö 34:or som satts i Stångån med lyftkran.

– Sånt hände när det riktigt begav sig, skrattar Lennart.

Roy och Lennart glömmar aldrig Internationella båtmässorna i Hamburg och Genua hösten 1977. Då visade Storebro för första gången rörliga videobilder från tillverkningen på varvet i Sverige och hur båtarna uppförde sig i sjön. Videotekniken var något helt nytt och företaget var ensam om det nya på mässan!

Endast stora båtar

Storebro kom tidigt att uppskattas internationellt, där Storö III svarade för det stora genombrottet. I dag säljer man sina båtar till främst England, Holland, Frankrike och Spanien, men även USA och Japan. Från 1976 och under hela 80-talet såldes en stor del av produktionen till arabländerna, sedan Storebro efter den första energikrisen förstätt var den allt dyrare bensinen borde räcka längst.

Storebros båttillverkning ingår numera i Viamare Boats tillsammans med Nimbus och Ryds-båtarna. Numera bygger Storebro endast båtar över 40 fot, Nimbus står för de under 40, och Ryds för de allra minsta.

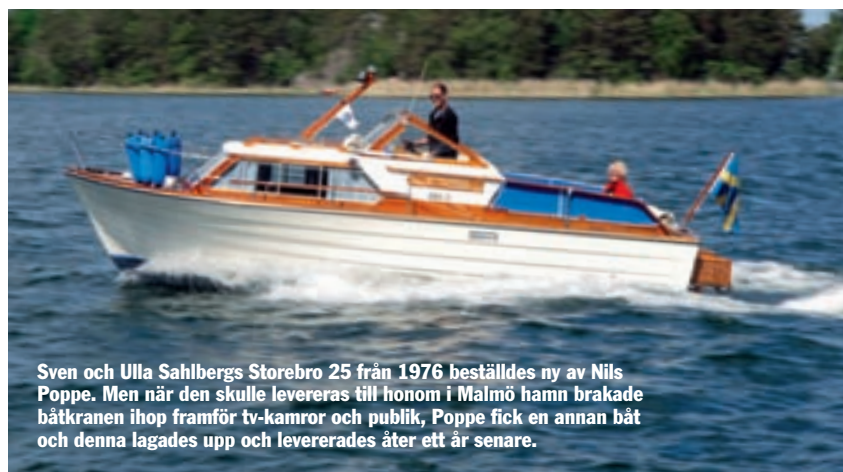
Efter försäljningen av sitt företag startade Lennart och Roy Ivarsson Storebro Trading AB, som internationellt marknadsför begagnade Storebro Royal Cruiser. □

Klassiska Storebro-båtar i en härlig blandning. När Storebro-klubben höll sin första träff för de äldre klassiska modellerna på ön Jolpen i Stockholms skärgård strax före midsommar var Nostalgia på plats.

Staffan och Karin Holmlunds udda Storö II byggdes endast i sex exemplar. Denna mellanmodell ser ut som Storö I, men har III:ans mått. Originalmotorerna, två stycken Volvo BB 100 har ersatts av två Volvo BB 130 (B20). Båten restaurerades för 20 år sedan, taket som avviker från ursprungsförändringen byggdes om tidigare.

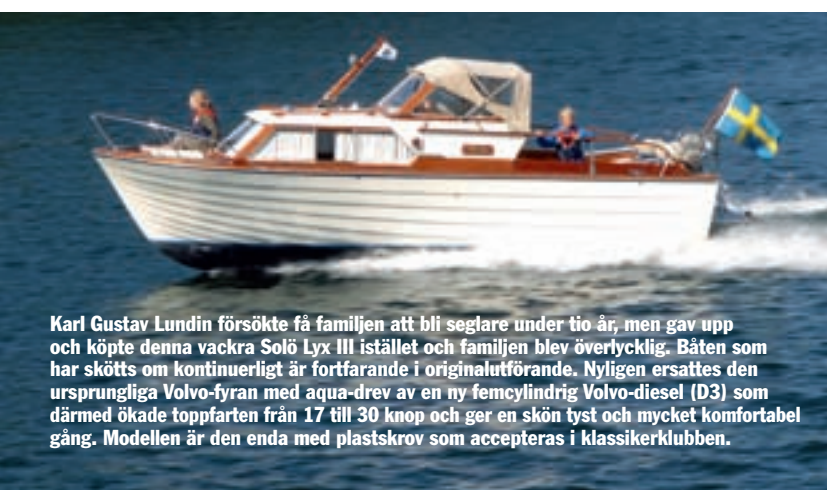
Sven och Ulla Sahlbergs Storebro 25 från 1976 beställdes ny av Nils Poppe. Men när den skulle levereras till honom i Malmö hamn brakade båtcranen ihop framför tv-kamror och publik, Poppe fick en annan båt och denna lagades upp och levererades åter ett år senare.

Jonny Jönsson och Marja Valtonen hittade sin Storö 34 från 1974 i Tyskland för ett par år sedan. "Priserna har rasat där på grund av deras dåliga ekonomi och nu kan vi köpa tillbaka dem för nästan halva priset", berättar Jonny. Det tidigare vita skrovet har fått sin naturliga mahognyfärg. Dubbla 6-cylindriga Penta på 106 hk var ger en toppfart på 15 knop. Sex sängplatser, men rymmer tio sittande.

Anders Molin och Ann-Charlotte Gustavsson har ägt sin Storö II från 1966 sedan 1997. Kontinuerligt renoverad och försedd med modern targabåge i mahogny. Dubbla Volvo B20-motorer har ersatt tidigare B18. Detta är parets tredje Storebro-båt, efter ett par Solö, och kan inte tänka sig något annat fabrikat.

Karl Gustav Lundin försökte få familjen att bli seglare under tio år, men gav upp och köpte denna vackra Solö Lyx III istället och familjen blev överlycklig. Båten som har skötts om kontinuerligt är fortfarande i originalutförande. Nyligen ersattes den ursprungliga Volvo-fyran med aqua-drev av en ny femcylindrig Volvo-diesel (D3) som därmed ökade toppfarten från 17 till 30 knop och ger en skön tyst och mycket komfortabel gång. Modellen är den enda med plastskrov som accepteras i klassikerklubben.

Storebro byggde även segelbåtar under åren 1957-68: 350 st Kungskryssaren (1957-65), 70 st Havsörnen (1961-64) och 25 st Örnen (1964-68). På bilden Olof Tiselius Havsörn "Aura II".

Storebros motorbåtar med träskrov

Storebros träbåtar genom åren kom framför allt att utgöras av de två stora succéerna Solö Ruff och Storö-serien. Men även den första campingbåten kom att tillverkas i 1.500 exemplar. Numera tillverkar företaget endast båtar över 40 fot. I dag står välvårdade eller fint renoverade äldre exemplar högt i kurs, inte minst på den internationella marknaden.

Solö Ruff

En elegant 24-fots cabinbåt som kombinerade styrka med utrymme, vackra linjer och komfort. Ruffen gav plats för fyra sittande eller två liggande.

Längd: 7.25 m. **Bredd:** 2.25 m. **Deplacement:** 1.2 ton. **Skrov:** Mahogny. **Tillv. år:** 1951-64. **Totalt byggda:** 2800 (Hela Solö-serien).

Solö Kabin

Rymligare Solö som erbjöd ruff med full ståhöjd.

Längd: 7,25 m. **Bredd:** 2,5 m. **Deplacement:** 1,4 ton. **Skrov:** Mahogny **Tillv. år:** 1964-65. **Tot. byggda:** 2800 (Hela Solö-serien).

Skärgårdsbåt

Storebro byggde tre olika modeller av sin första Skärgårdsbåt S 10 M: Camping 5001, Camping 5201 och Camping 5251. Båten såldes av Elektrolux som även tillverkade utombordsmotorn Archimedes-Penta.

Längd: 5.1/5.25/5.4 m. **Bredd:** 1,7 m. **Skrov:** Mahogny. **Tillv. år:** 1947-52. **Totalt byggda:** 1500.

Vindö

Snabb, rymlig bruksbåt som var mindre än Solö-båtarna och klarade såväl lugna insjövatten som tuff havsmiljö. Båten uppe till vänster i bilden är en Solö.

Längd: 6.4 m. **Bredd:** 1.9 m. **Skrov:** Mahogny. **Tillv. år:** 1951-1962. **Totalt byggda:** 1100.

Bergö

Bergö

Bergö och Svanö

Svanö var den tredje båten i Ö-serien och blev mycket populär i Skandinavien med sin amerikainspirerade design. De båtar som exporterades till USA hade ibland dubbla motorer. Bergö var en uppdaterad version, uppkallad efter den största återförsäljaren, Gösta Berg. Einar Runius stod för designen. Penta marinmotor med reducriväxel 2:1 och backslag, 15 knop.

Längd: 7.25. **Bredd:** 2.10 m. **Skrov:** Mahogny. **Tillv. år:** 1956-64. **Totalt byggda:** 400.

Svanö

Kungsörnen

Kritiserad i pressen för att vara alltför stor, men istället före sin tid. Endast tre exemplar såldes, till Tyskland, Sverige och Finland. Rymlig båt för åtta personer lämplig för långa distanser. Dubbla 100 hk Volvo bensinmotorer, alt två 68 hk dieslar. 16-22 knop.

Längd: 11,6 m. **Bredd:** 3,7 m. **Deplacement:** 9 ton. **Skrov:** Mahogny. **Till. år:** 1963-64. **Totalt byggda:** 3.

Solö Aqua Lyx

Aqua försågs med Volvo revolutionerande aquamatic-drev. Tre sovplatser i ruffen.
Längd: 7,3 m. **Bredd:** 2,5 m. **Deplacement:** 1,6 ton. **Skrov:** Mahogny.
Tillv. år: 1967. **Totalt byggda:** 2800 (Alla modeller i Solö-serien).

Storö IV

Storebro byggde totalt 1.230 SRC 34 (1V). 1969 började de även tillverkas i glasfiber och ända fram till 1978 kunden välja önskat material i skrovet. 1971 byttes beteckningen från IV till 34, som avsåg skrovlängden i fot.
Längd: 10,35 m. **Bredd:** 3,2 m. **Deplacement:** 5-7 ton.
Skrov: Mahogany/glasfiber. **Tillv. år:** 1965-88. **Totalt byggda:** 1.230.

Bilden visar det ovanliga utförandet av Storö I med akterruff.

Storö I

Första båten i Storö-serien. Samtliga var försedda med dubbla motorer. Modellen vann 1964 den åtråvärda Pavillon d'Or utmärkelsen.
Längd: 8,55 m. **Bredd:** 2,79 m. **Deplacement:** 2,9 ton. **Skrov:** Mahogny.
Tillv. år: 1959-64. **Totalt byggda:** 300.

Storö 43

RC 43 var en mindre syster till den tidigare 47-modellen. 43-fotaren var den sista träbåten från Storebro. Ritad av John Teale. Dubbla Volvo Penta TAMD 70 dieslar på 280 hk styck. Max 19 knop.
Längd: 12,98 m. **Bredd:** 4,29 m. **Skrov:** Mahogny. **Tillv. år:** 1973-75.
Totalt byggda: 13.

Storö III

Första stora exportsuccén. Några byggdes även med akterruff.
Längd: 9,06 m. **Bredd:** 3,11 m. **Deplacement:** 3,5 ton.
Skrov: Mahogny. **Tillv. år:** 1965-68. **Totalt byggda:** 250.

Storö 47

Storö 47 var en lyxig lustyacht, byggd endast i tre exemplar. Dubbla GM-dieslar på 283 eller 350 hk styck. Max hastighet 19 knop.
Längd: 14,4 m. **Bredd:** 4,35 m. **Deplacement:** 15 ton.
Skrov: Mahogany. **Tillv. år:** 1970-74. **Totalt byggda:** 3.